

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI dr. BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára 2 k. 40 f. (1 frt 20 kr.) Egy szám ára 24 fillér (12 kr.)
Egyleti tagok, 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát fizetnek. Minden pénz
Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

„Tekints a liliumokra“ monda Jézus: és mi mikor reájok gondolunk, már szeretnők őket közelebb hozni a mezőről. Az arabok ezeket a szavakat adják profétájok Mahomet ajkára: „Ha valakinek kenyér van mindkét kezében, az egyik darabot kikellene hogy cserélje a nárczis virággal, mert a kenyér, igaz hogy táplálja a testet, de a virágok a lelket táplálják.“ A virágoknak nincsen beszédjük, sem nyelvök, de azért ők is élő lények és mikor termőhelyü ről a magunk földjébe ültetjük át, megkövetelik, hogy olyan gyöngédséggel bánjunk el velök, a milyen foglyokat megillet; de megjutalmazák szeretetünket, mint a gyermek, a ki azt kedvességével visszonozza. Ők vallásias összhangban élnek a künnlevő erdőkkel és mezőkkel. Fogságukban is híven megemlékeznek az évszakokról. Meg van náluk is a csodálatos feltámadás. A titokzatos chemiai műfolyamat állandó náluk is, és itt szobánkban a teremtés végzi munkáját, a mint a földből, vízből és az ablakon besütő napfényből zöld levelet, ragyogó szirmokat és sajátságos illatot hoz elő. A virágcserep kicsiny foglyai bizonyosságot tesznek arról, hogy az a ház, a melyben ők élnek „Istenháza és nem kézzel csinált.“

Rochester, É.-Ámérika.

Gannett C Vilmos.
(Édes Otthon.)

Megnyitó beszéd.

— Uj-Székelyen 1901. április 12-én a Dávid Ferencz Egylet kereszturkőri fiókjának közgyűlésén tartotta Dr. Jankovich Pál elnök.* —

Igen tisztelt Gyűlés!

Tisztelt hallgatóság!

Hazafias örömmel s hitbéli buzgósággal üdvözlöm Önöket, kik oly szép számmal gyűlték ez alkalommal is össze, hogy tanúságot tegyenek arról, miszerint mindnyájuk lelkében fogékony-ságra talál a hit és erkölcsös élet iránti buzdítás.

Köszönetet mondok egy-szersmind az egylet tagjai-nak, hogy engem 9 éven át azon megtisztelő bizalomban részesítettek, melynek alap-ján ezen elnöki széket elfog-lalni most is szerencsés vagyok.

Örömmel foglaltam el mindig és foglalom el most is e helyet, mert teljesen meg vagyok győződve arról, hogy mindnyájan azon cél-ból jöttek ide, hogy hivei lesznek ama nagy eszmék sszszólójának, a ki 333 évvel ezeltött egész Kolozsvár vá-rostra és az erdélyi lakosságra

oly varázshatással volt, hogy előtte mindenki meghajolt és hó-dolatát fejezte ki az által, hogy az Egy Isten imádójának vallotta magát.

Ezen nagy eszme erőszak, irigység és más hatalmas befo-lyások következtében állandó küzdelemre volt útalva, s miután mégis diadalt aratott és a más vallásos eszmék mellett önállóságra jutott, a továbbfejlődés útján megállani látszott s bizonyos lethar-giába merült; de koronként s különösen a legujabb korban tá-

* Életrajza közölve „A székelykereszturi Zsinat Emléke“ füzetben. Szerk.

madtak heroszok, kik ismét és ismét felvették a küzdelmet, hála Istennek nem karddal már, hanem az eszmék fegyverével, hogy azt tovább fejlesszék és az egész emberiség közkincsévé tegyék.

Miután a métely és az ellenáramlat nem rontott el mindenkít, mindig voltak s ma is szép számmal vannak, kik a nagy eszme mellett híven kitartottak s szent pietással őrizték a nagy kincset, melynek birtokában magukat fölemelt fővel vallották és vallják az Egy Igaz Isten hívőinek és az unitárius vallás buzgó követőinek.

Ne is hagyják magukat ez eszmétől eltántoríttatni s ne engedjék keblükbe férközni azon nagy garral hirdetett tanokat, a melyek az élet nehézségei között nem nyújtanak vigasztalást, s meggyőződésünk szerint nem részesítik ama buzdításban, melyre lelkünknek szüksége van az élet küzdelmei között.

Sajnálattal látjuk, hogy korunk az erkölcsi élet világitó tornyától mind jobban-jobban távolodik s mégis világosságért kiált; félő, hogy úgy jár, mint az eget bámuló csillagász: a gödörbe esik.

Minden kornak és minden nagy eszmének megvoltak s meglesznek a maga Judásai, kik azt megdönteni vagy legalább megingatni iparkodnak; ennek tudatában a mi egyesületünk mindent elkövet, hogy az eltántorodásra hajlandókat megerősítse, hitök fundamentumát szilárdabbá tegye. Ezért rendezi felolvasásait, lobogtatja zászlóját egész fenségében, tudva azt, hogy vallásosság s jó erkölcsök nélkül sohasem állott fenn társadalmi rend s nem is fog fennállani. De ha a vallás-erkölcsös élet szilárd alapokon nyugszik, számíthatunk arra, hogy az egy igaz Isten kegyelme minket támogat és a megvetett alapunk tovább fejlődhetik.

Már pedig a természet általános törvénye szerint is a jó alappal bíró épület nem dőlhet el, s nem temetheti romjai alá azokat, a kik fedele alatt állanak. És ha a mi szent épületünk alapját szilárddá tesszük, biztos reményünk lehet arra, hogy a Dávid Ferencz nagy eszméje szerint, a jövőendő vallásának, a mi vallásunk biztos alapjává válik.

Hogy a továbbfejlesztés útján biztosan haladhassunk előre, nem csak arra van szükség, hogy mindenki szívvel, lélekkel megtegyje kötelességét, hanem arra is, hogy hallgassunk a vezetőik szavára, kik közül egyikét a legkiválóbbaknak és az eszmének

legönzletlenebb harczosát ime ez alkalommal szerencsések vagyunk magunk között üdvözölni, tisztelendő Dr. Boros György úr személyében.

Legyen tehát üdvözölve közöttünk Tisztelendőséged, ki nem sajnált sem testi fáradságot, sem anyagi áldozatot hozni, hogy hozzánk eljőjön azért, hogy szerény körünkben a vallásos és erkölcsös eszmék ápolásában és terjesztésében résztvegyen.

A legmelegebben üdvözlöm úgy is, mint hazafit és jóbarátot s határtalan örömömnek adok kifejezést a felett, hogy alkalmat adhattunk arra, miszerint meggyőződést szerezhessen, hogy a mint a tengeren túli hitrokonok között tapasztalhatta, nálunk is van fogékonyság az emberek kebelében a vallásos eszmék befogadására, ápolására

Még egyszer üdvözölve Önöket és az egyesület itt megjelent tagjait s mai munkánkra az Egy Igaz Isten bő áldását kérve, gyűlésünket megnyitottnak nyilvánítom.

Az amerikai unitárius lelkészek.

(Előző közlemények az Unitárius Közlöny f. évi 1., 3. számaiban.)

(Vége.)

Általában azt a tapasztalatot szereztem, hogy az ám. unitárius lelkészek a szóközi hatásra több súlyt helyeznek, mint az angolok, ámbár ők is, inkább olvassák a beszédeiket.

A gyakorlott szóközök csupán jegyzetet használnak. Egy pár kiváló szóközöt hallottam Dr. Hale, a kiről fennebb ssólék, darabos beszédü, rekedtes hangü, de hatást tud elérni mindig, mert nagyon jól megválasztja, mikor kell meglepni hallgatóit a gondolatok fordulataival, a jól alkalmazott hasonlatokkal, vagy gyakorlati példákkal. Dr. Slicer newyorki lelkész, gondolkozó fő, kitünő csengő hanggal rendelkezik és teljesen érti a szóközi hatás fogásait. Ő mindig inkább szeret irás nélkül beszélni, mert kitünően tud alkalmazkodni a gyülekezet hangulatához. Dr. Fenn chicagói lelkész inkább filosophus gondolkozó, de nagyon világosan tud beszélni és sok graciával. Ő egyszerre hat, hódít, fölemel és oktat.

Az ifjabb nemzedék kitünően iskolázott egyénekből áll, kik egyetemi tanulmányaikat viszik a szószékre. Főleg a nagy városokban sok gondot ád a gyülekezet összetartása, de, a mint már jeleztem, a látogatásra nagy gondot fordítanak, az érintkezést minden uton, módon keresik. Erie városban, a hasonló tó partján,

egy kezdő gyülekezetben jártam. A lelkész csak két éve, hogy ott van. Ifju ember s e két év alatt már uj templomot épített és a hiveit csaknem megkészteterte, mert beszédeivel, hivei útján, meg személyesen vonzza maga körül az embereket. A vegyes énekkar tagjainak bemutatott és meggyőzött arról, hogy $\frac{2}{3}$ részök csak most csatlakozott az énekkarhoz és ezzel az ekklesiához. A clevelandi lelkész egészen ifju ember. Még mindig küzködik a kezdet nehézségeivel, de a folytonos munka, töprengés és fáradtság sikerre fogja vezetni. Már is 25 uj családot szerzett 3 hónap alatt.

A papi munkásság sikereinek egyik fő biztosítéka a papné. A papné a maga útja, módja szerint csaknem annyit tehet, mint a pap. Westonban, hol a papot helyettesítettem, a tiszteletes asszony nemcsak től tudott világosítani minden eljárásról, hanem azzal is meglepett, hogy a vasárnapi iskolának ő a vezetője, ő tartotta a megnyitó imát, beszédet, ő vezette az egész tanítást, ő mutatott be az osztálynak. És valóban nem szabad kétségbe vonnom, hogy az ilyen papné, meg a mi ismerősünk Williamsné, bizony sokat szolgál a gyülekezeteknek.

És itt már át kell térnem az amerikai unitárius lelkészkar specialitásaira a *nőlelkészekre*. Ma 22 vagy 23 van. Bostonban a derék Howe Julia asszonyság ott ült velünk az emelvényen. Az ő imája nyitotta meg és az zárta be az ünnepélyt. Ott ült az emelvényen a tisztos ur nő, szerényen megvonulva. Nagyon kicsiny volt a szerepe, de sok báj és egyszerűség volt szavaiban. Hangja olyan megnyerő, olyan anyai. De hisz ő az anya, hogy ne tudna érzéssel folyamodni az isteni áldásért, kivált, miután őt Isten egy szép étellel áldotta meg. — Providenceben együtt ültem a szószékben a helybeli pappal, a szomszéd nőpappal. A nő olvasta a bibliai részt. Meadville-ben az a szerencse ért, hogy a theologiai intézetet végzett három ifju között, kiknek az elbocsátási beszédet én tartottam, az egyik szigorló nő volt. Az evangeliumok-ról értekezett. A három értekezés között az övé egészen méltó helyet foglalt el. Látszott rajta, hogy sokat tanult és jól tud bírálni. Már tartott próba-predikációt egy pár ekklesiában s azóta hihetőleg elfoglalt egy szószéket. Arra is van eset, hogy a nőpapok férjnél vannak s úgy folytatják hivatalukat.

Érdeklődve tudakoztam, hogy milyen vélemény van oda át a nőpapokról. Nem összhangzó, mert hát az emberek sem egyenlők. A nőpapok közül is egyik jobb, mint a másik.

Találtam egy hires nőpapunkat, a ki valahol a nyugaton lakik. Arra használják föl, hogy a hol actiót akarnak indítani, oda hívják s bizonyosan czélt érnek vele, mert ritka nagy tehetsége

van a lelkesítéste és meggyőzésre. Ha a többi mind gyenge volna is, a mi teljességgel nem áll, ezért az egyért szivesen fogadnák a nőket a papi pályán, pedig nehéz feladat az intézetnek is, hogy ezeket a Máriákat ellássa.

Meadville ben a theológián teljes jogot élveznek, de bennlakást nem kapnak. Az előadásokra együtt járnak a fiukkal. A tanároknak soha semmi kellemetlenségük nincsen a kétféle hallgatóság miatt, mert a fiuk tudják, mi a tisztesség, a lányok pedig megbecsülik magukat. Ugy látszik, hogy Ámerikában a papi hivatal a nőknek már rendes pálya. Épen úgy elkészülnek rá, mint a fiuk és úgy végezik, mint azok. Egy pár közülök visel palástot is, de rendszeren csak egyszerű sötét ruhát viselnek. A providence-i papnő vadgalambszinü ruhában jött a szószékre, de ezen senki meg nem ütközött, mert hát a külsőség nem dönt.

Azt mondhatom, hdgy az unitárius nőlelkész megnyerő jelenség s ott, a hol a nő is, a férfival egyenlő módon kapja nevelését, ha még nem is az, de idővel egészen természetessé válik, habár mindíg megvannak hátrányai.

A Harvard egyetem nem bocsátja be a nőket az ősi egyetemre, s így hát a theologiai fakultásra sem, hanem épített külön bennlakó és előadó termeket a nőknek. Meadville nagyon büszke erre a liberalismusára. Erről a két helyről kerül ki a legtöbb unitárius lelkész, de nagyon sok jó át a különböző felekezetektől, a kik nemcsak, hogy buzgó unitáriusok lesznek, hanem mint rendszeren, nagytehetségü emberek, vezetők is. Hanem ez mégis csak nagy kérdés, mert a theológiától egy kissé elijeszti az ifjakat az a gyakori eset, hogy a mikor ők folyamodnak, egy teljesen idegen ember nyeri meg a jó helyet.

Mind a mellett is a nagy többség unitárius nevelésü ember s igen jól megfér a meadvillei mellett a Harvard egyetem, sőt némelyek azt hiszik, hogy a gyakorlati papságnak nagyobb szolgálatot tesz a meadvillei, mint a harvardi. Ez is azonban inkább az egyéniségtől függ.

A lelkészek fizetéséről, nyugdíjazásáról is kellene némi tájékoztatást nyújtanom, de ez igen nehéz, csaknem lehetetlen, mert a fizetés a gyülekezettől függ, a nyugdíról nincs egyetemes gondoskodás. A fizetés 1000-tól 6000 dollárig terjed. Papi lakás kevés helyen van. A nyugdíj helyét pótolja a gyülekezet áldozatkészége. Alig fordul elé oly eset, hogy a hiyek ne adnának szép emléket és ajándékot távozó lelkészüknak. Ők a munkát minden irányban megbecsülik. A lelkészek arczképe minden templom mellett ott látható a kis papi szobában. Némelyiknek relief szobra, másíknak mellszobra diszeleg itt vagy ott.

Ha visszagondolok erre a szép és nagy gyülekezetre, meg a 75 év történelmére, azt látom, hogy az unitarismus sorsa mindig a papok kezében volt. A milyenek voltak a vezérpapok, olyan lett az egyház egyeteme. Ezt az amerikai unitáris közönség tudja méltányolni. Ők a palástot nagyra becsülik, s midőn az egyház elnöki székébe is papot ültettek 75 évi gyakorlat ellenére, megmutatták, hogy a lelkész tehetsége előtt bármily körülmény között készséggel meghajolnak.

Én úgy láttam, hogy ottani lelkészeink hivatásuk magaslatán állnak, azt tapasztaltam, hogy a tanintézetben és saját lelkészköreikben is komolyan, nemes igyekezettel foglalkoznak ügyeikkel. Összesen 12 önálló lelkésztársaságuk van.

Én a Ministerial Conference-en adtam át a magyar unitárius lelkészkar üdvözetét, melyet az a derék arczképcsoport symbolizált. Onnan hoztam magammal a legszívélyesebb testvéri üdvözetet.

Ezt az üdvözetet becsüljük meg uraim azzal, hogy felséges hivatásunknak a mélyére hatoljunk le, szellemét érezzük át és szerezzünk magunknak önérzetet, lelkibátorságot és soha egy perczre is ne feledjük, hogy nincsen magasztosabb szolgálat a miénknél, a melyben egyszerre szolgálunk Istennek és embernek.

Egyről biztos vagyok, ha Channinget szorgalmasan tanulmányozzuk, ha az ő eszményeit igyekezünk megvalósítani, akkor méltók leszünk az Oceanon túli testvérekhez, akkor egyek leszünk a szentügy szolgálatában és annak az egységnek az érzete megszenteli erőnköt, megnöveli bátorságunkat, hogy ama nemes harcztot megharczoljuk, a mely az unitárius eszméknek diadalt fog biztosítani.

Boros György.

Miért lettem unitáriussá.

A mult év Dávid Ferencz napján (november 15-én) tértem a tisztelt olvasó közönség és most már az én egyházamba. Hogy mi vezetett erre, ezt egy szóban kijelenthetem: a meggyőződés. Látva testi gyengeségemet, lelki gyengeségemre gondoltam, a mely gyermekkoromban meg volt védve szülőim, ifju koromban tanárain iránt való feltétlen engedelmséggemmel, de most, mikor az életbe kellett belépnem s a napnak jó részét idegen emberek közt kell töltenem, kik közt nincs olyan ember, mint volt a tanító és tanár, kibem feltétlen megbizhatnám, arra vezetett, hogy nekem olyan vallásra van szükségem, melyet teljesen hinni tudjak. Mert a vallással felvértezve, a gyenge lelket, mely vértzet és paizs nélkül áll és a vallás paizsát feltartva, megvédhetem egyes embereknek erkölcstelenség mérgébe mártott nyilaitól. Ime arra jöttem

rá, hogy vallásra nekem nagy szükségem van. De mikor erre jöttem; eegszersmind azzal is tisztában voltam, hogy a katolikus hit erre, legalább nekem nem alkalmas. Nem akarok én theologiai vitatkozásba fogni, mert nem foglalkozom vele, csak őszintén és lelkiismeretesen bemutatni áttérésem okát a mélyen tisztelt olvasó közönségnek. Én tehát ott álltam, hogy tisztában voltam, hogy vallásra van szükségem és azzal is, hogy a katolikus vallás engem nem elégít ki. Krisztustól azonban eltérni nem akartam, mert az ő fejedelmi alakját tiszta szívemből szerettem és becsültem, tehát a keresztény vallások közül kellett választanom, de melyiket? Az egyháztörténelem tanulása közben tanultam egy »kic« felekezetről, a mely Krisztust embernek hiszi és a korral való haladást hangsúlyozza. Ezt választottam, ez volt legalkalmasabb nekem, mert már azelőtt is embernek hittem Kaisztust, és haladni a korral beláttam, hogy helyes. Irtam is lelkészünknek J. M. tiszteletes úrnak, hogy át szeretnék térni és kaptam oly szép levelet és midőn elmentem hozzá, oly barátságos szót, a milyenhez, megvallom az igazat, a katolikus papoktól egyáltalán nem voltam szokva. Adott olvasni valót és láttam abból az egyszerűséget, az igaz nézeteket, még üldözőink iránt is, és a mi fő, oly lelkesítést és lelkesedést, a mi teljesen felhevített, megszokva a száraz és okoskodó katolikus hittani könyveket. És az istentisztelet! Voltam én mint katolikus a Mátyás-templom nagy miséjén. Ott a csillárok, képek, szobrok, a papok ékes ruhái és az operai ének és zene. Itt pedig az ének, melyet mi énekelünk, az egyszerű, dísz nélküli templom, a tekete palástos lelkész és egy beszéd és ima. S mégis ez hatott meg engem. Az elámithatott, bámulatot kelthetett bennem, de ez szívemet hatotta meg, lelkesedni kezdtem és győzött a lelkesedés szelleme. Áttértem s most ti köztetek vagyok tisztelt olvasó közönség, azt a hitet vallom a maga egyszerűségében, a melyet ti, és szerény harciosa vagyok annak a hitnek, a melynek ti. Sokan és sokan támadtak meg ismerőseim közül áttérésemért. Egyik azt mondta, hogy hiszen ő sem hiszi, hogy Krisztus Isten, de hát katolikusnak született, már az marad. Ime ő érzelmeiben unitárius, de nem tér át a közönyösség, a kényelem s a pénz miatt, a mit fizetni kellene így; úgy meg nem fizet. A másik azzal érvelt, hogy a katolikusok hány milliónyian vannak, az unitáriusok meg csak egy pár ezeren. Erre azt feleltem csak, hogy az a »pár ezer« mind pap, illetve papnő, míg a katolikus papok közt is akárhány van, ki nem pap. Ime ezek az érveik. Ebből is láthatjuk, hogy ha kevesen vagyunk is tényleg unitáriusok, sokan vannak azok, kik unitárius szelleműek, de kényelem, közönyösség és tömegszeretet miatt katolikusok. Sokan vannak ismerőseim között, kik nem veszik őszintének meggyőző-

désemet és okot keresnek az áttérésre, de azt hiszem, hogy e lap tisztelt olvasói közt e vallomásom után egy sem lesz. S azok, kik szerény soraimat átolvasták, fogadják őszinte köszönetemet.

(Budapest.)

Ujvári László.

Vallásos regények.

(Vége.)

Mikor a lovascsapat a fogollyal Názárethen halad keresztül, a nép bámulva gyűl ki az utcára. Férfiak, asszonyok mély szájalommal néznek a rabra, ki hajadon fővel, félig meztelesenül egy lóhoz kötve vánszorog a csoport közepette. — Mily fiatal! szinte csak gyermek, ugyan mi büne lehet? Az egyik katona elmondja a történeteket, mire a nép tekintete még több rokonszenvvel fordul az ifju felé. A menet egy kuthoz ért, a katonák leszállnak, maguk is isznak s megitatják hőségtől portól eltikkadt lovaikat, csak a fogolylyal nem törődik senki, a ki végkép kimerülve dül az ut porába és anyyi ereje sincs, hogy a kutig vánszorogjon. A népség nézi szánakozva, de senkinek sincs bátorsága, hogy segítségére siessen.

Ekkor jelenik meg József az ács, egy ifju kíséretében, a ki fejszét viszen a vállán. A nép körülveszi Józsefet, asszonyok kéri a kegyes öreget szóljon a katonáknak, hangolja őket kedvezőbbben a fogoly iránt.

Eközben az ifju csendesén a kuthoz haladt, elvett onnan egy teli vedret és odament vele a fogolyhoz. Gyöngéden felemelte a porból és egyik kezével támogatta őt, a másikkal ajkaihoz tartotta a vedret. Az eltikkadt fogoly mohón és hosszan ivott, az ifju letette a vedret és a szenvedő, portól fehér füreteire téve a kezét, megáldotta.

A szegény rab megkönnyülten, hálásan emelte tekintetét jótévőjére. Vele egykoru ifju volt, aranyfényü, hosszú gesztenyebarna fürtökkel, sötétkék szemektől megvilágított, szeretettől, léleknemességtől sugárzó arczal. A fogoly szenvedéstől elkeserített, bosszuvágytól megkeményített szive feleingedett ez arcz láttára, a mely örökidőkre bevésődött emlékezetébe és szelid, engedelmes lett tőle, akár a gyermek.

A katonákra is jótékony hatással volt ez a jelenet, emberiben néztek foglyukra s a decurio maga emelte fel őt a porból és segítette egy katona mögé, annak a lovára.

Ez volt a Judah első találkozása a Mária fiával.

Az ifju három kinos évet tölt gályarabságban. Legnagyobb gyötrelme az anyja és nővére fölötti bizonytalanság. De bár lelke mélyén folyton tűnődik, testileg a durva munka, tengeri

levegő kedvezően fejleszti. Egy tengeri ütközet alkalmával abba a szerencsés helyzetbe jut, hogy megmenti a hajóhad fővezérének Arriusnak az életét. A nemes római megszereti a szép, fejlett idomu ifjat és hogy a rabszolgaságból kimentse, fiának fogadja. Taníttatja bajvívásra, lóidomításra, bevezeti a római nagyvilág pompájába, melynek az író gyönyörű, szingazdag képét adja. Judah végig élvez mindent, maga is tényleg részt vesz benne, sőt többször kitünteti magát.

Boldog lehetne, ha lelke mélyén nem izgatná folyton az elhagyott háza, az anya és testvér miatti aggodás. Így a mint szerét ejtheti, siet vissza oda.

Aggodalma nem volt hiábanvaló, mert szerettei nagy szerencsétlenségbe jutottak. A büzhödt, nedves fogságban egy szörnyű betegségbe, a leproseba estek. Mikor onnan a felismerhetlenségig eléktelenedve kiszabadultak, egy még szörnyebb helyre, az ilyen szerencsétlenek számára fenntartott menedékekbe kerültek, honnan csak éjszaka mertek néha a levegőre kimozdulni.

Vágyuk aztán oda vonzotta őket az elhagyott, rombadült otthon felé.

Egy ilyen éjjeli séta alkalmával a kapu köoszlopjához támaszkodva alvó férfialakot pillantottak meg. A mint a hold reá világított az arczára, az anya ráismert rég nem létott fiára. Az öröm első pillanatában tárt karokkal sietett feléje, de aztán eszébe jutott a szörnyű kór, a mely pusztta érintésre is ragályos és visszahuzódott, magával vonva leányát is, csak a távolból terjesztette áldólag kezeit alvó fia felé.

Ez a jelenet gyönyörűen van megírva, ezért az egyért is érdemes a könyvet elolvasni.

Csakugyan az ifju Ben-Hur volt az alvó férfiu, Judah, a szerető fiu, a ki eljött övéi keresésére. Megtett erre nézve mindent, kopogtatott minden ajtón, de semmit sem tudott meg róluk.

Azt gondolva, hogy meghaltak, bosszút esküszik a rómaiak ellen.

Jártában, keltében találkozott volt az öreg Boldizsár egyiptomi királylyal; az egyetlennel, a ki még a három közül életben volt. Ez beszélt neki arról, hogy látta évekkal ezelőtt az ujszülött Messiást, a ki arra volt hivatva, hogy nemcsak Judeát, de az egész emberiséget megváltsa és csak egy égi intésre vár, hogy hozzá siessen, előtte mint király előtt meghódoljon, mielőtt befejezné életét.

Hazatérése óta is hallott egyet s mást a megváltó, a várva várt király felől; beszéltek, hogy valami pásztorféle szónokla-

tokat tart a pusztában, hogy ez a Messiás előhírnöke, a ki eljövend az emberiség megszabadítására. Persze ő fegyveres küzdelemre számít és római rendszer szerint szervezett hadseregéről ábrándozik, a mely legyőzve az ellenséget Judea trónjára ültesse a Mesiást. A zsidóság és vele Ben-Hur meg is kísért egy csetepatét, de ezek visszaverik a szervezetlen, többnyire fegyvertelen népet és kiűzik a városból. De a reményt ez a sikertelen kísérlet nem ölte meg, látták Ben-Hurt vitézül megküzdenie egy római vitézzel és azt diadalmasan legyőzni, összeegyezték, hogy Bethaniában találkoznak még, rendes hadsereggé szervezkednek és így várják be a királyt, „a ki eljövend.“

Ben-Hur tél folyamán három legiot szervez, titokban el látja fegyverrel s megtanítja annak a kezelésére. Tavasszal hirt hall, mely szerint a Szabadító ott tanyáz a Jordán folyó partján és fogadja az ország minden részéből feléje özönlő nép hódolatát. Ben-Hur közli az örömhirt szövetségeseivel és rögtön utra kél a király felkeresésére. A mint gondolataiba elmerülve lovagolna, a távolban egy fehér tevét pillant meg, a hátán palakinnal. Közelebb érve megismeri Boldizsár óriási fehér dromedárját. Örömmel siet feléje és valóban az agg bölcsét találja fel, a ki elmondja, hogy érezvén közeledni élete végét, eljött még egyszer felkeresni a szent várost, melyben a Megváltó született, remélve, hogy talán megtudhat felőle valamit.

Ben-Hur egy forráshoz vezet az eltűnt utasokat, a hol azok felütik a sátrukat, sőt vendégül hívva, megtelepednek. Ben-Hur közli az öreggel a hallott híradást a Judea királyának megjelenéséről.

Aztán beszélgetnek arról, „a ki eljött az emberiség megváltására“. De a két ember véleménye nagyon különböző. Mert míg Ben-Hur egy új Césárt, egy hatalmas haderőt lát benne, Boldizsár csak mint a lélek szabadítóját emlegeti.

És itt gyönyörűen, bölcs és költői szavakban fejtegeti az öreg tanait, de a nélkül, hogy a fegyveres diadalokra áhítozó ifjut meggyőzze szavaival.

Végre a mint tovább haladnak a pusztában, találkoznak a Megváltóval és kíséretével. De míg az agg Boldizsár imádva borul le előtte, az élénk képzeletű, római pompához szokott ifjut nagyon lehangolja annak a szegényes megjelenése, a mint ott halad el mellettük portól lepott, tüskétől szagztatott fehér mezében, egyszerű pásztorokból, s más szegénysorsu emberekből álló kíséretével. Nem, nem ilyennek képzelte ő Judea megváltóját és csalódottan sóhajt fel, bár az a szép, átszellemlült halvány arc, a hosszú, aranyfényű barna fürtök, a kife-

jezésteljes kék szemek szelid tekintete megnyerte rokonszenvét és régi emlékeket keltett fel szívében. Kellott már látnia ez arcot, de hogy hol és mikor, nem tud reá emlékezni.

Többször jár ki még azután is a pusztába, remélve, hogy tán találkozhatik, beszélhet vele és egyszer találkozik is vele, épen mikor kezének egy intésével megszabadít egy sereg belpoklost szörnyü betegségétől. Azok egy pillanat alatt uj vér keringését érzik ereikben, testük megtisztul, ujjá születte borulnak térdre és rebegnek hálaimákat.

Kár, hogy az író nem természetes eszközökkel viteti végbe ezt a gyógyítást, hanem a csodák világában keresi a megoldást. Es ezzel győzi meg Ben-Hurt is, a ki ezt látva és a gyógyultak közt felismerve anyját, hugát, meghódol a csodatevő isteni hatalmának, kiben egyszerre arra az ifjura ismer, a ki egykor nagy nyomorában rajta megkönyörült és titokban folyton munkálkodik a galileiakkal szövetkezve eszméjének a keresztültvitelében.

Jelen van és ott ujong a néppel a virágvasárnapi diadalmenetkor, bár nem tetszik neki, miért nem lóháton, királyi fénnel tartja a Megváltó bevonulását. De azért remél, titokban örvend és készülődik. Már minden kész, a legiok csak egy intésre várnak, hogy kivonuljanak Róma ellenében és Krisztust Judea trónjára ültessék, midőn egyszerre a saját nemzete, a zsidóság fordul ellene.

Ez Ben-Hurt is zavarba hozza, a mire kész lett volna Róma ellenében, azt habozik megtenni a maga véreivel, még vár, küzködik magában. De végre látva, mint hurczolják az elkinzott Krisztust, a töviskoronás Megváltót végső utjára, mint rogy össze a kereszt sulya alatt, mint illeti gunnyal, kegyetlenséggel saját nemzete, lóra pattan és vágat ki a galileiakhoz összetoborozni a legioit és azok élén az ártatlanul szeüvedő megszabadítására sietni.

De hát hol vannak a légiok? Sehoh! feloszlottak, eltűntek az ellenséges néparadatban; tagjai ellenségévé szegődtek annak, a kit nemrégiben még rajongva imádtak.

Csalódva tér vissza Ben-Hur és épen akkor érkezik a borzalom helyére, mikor ott a világ legnagyobb tragédiája befejezéséhez közelg.

Ez a befejezés gyönyörűen van megírva, rendkívül sok benne a drámai erő, a megható, költői vonás.

Fanghné Gyujtó Izabella.

Nők világa.

Válasz „Egy városi nő“-nek.*

A minta férj.

II.

Azt mondja „Egy városi nő“: legtöbbnek (székely cseléd-lánynak) a könyvéből azt láttam, hogy itt Kolozsvárt s más helyen is egész évig 20—30 frtért szolgáltak. En ezt csak azért említem, mert tudom, hogy ott a hól ennyit fizetnek olyan durva munkára használják föl, a miből bizony se kézfogást, se ügyességet nem tanulnak.

E néhány sor, mely hű tükre a városiak gondolkodásának, megfejtí a székely nép anyagi és erkölcsi romlását.

Tegyünk egy kis számítást. Elmegy a 15 éves leány Kolozsvárra. Vasuti jegy, cselédközvetítő díja, szóval előleges költség 6 frt. Beszegődik 50—60 frtért. Vesz cipőt, mert a csizma nehéz, koptatja a szőnyeget, könnyü ruhát, mert a többinek is az van, legkevesebb 10 frt. Haza utazás 4 frt, összesen 20 frt., nem számítva esetleges károk, lehuzásokat, tehát megmarad 30—40 frt. Saját falujában beszegődik 30—40 frtért, mert ennyit megadnak, eljár télben gazdája rozsz cipőiben, nyárban mezitláb, ócska ruhában, nem költ majd semmit a béréből. Mi a különbözet?

Durva munkára használják fel. Hát ki végezné a durva munkát? ha a falusiak nem tenyésztenek állatot, baromfit, nem termelnek gabonát, bort, veteményt, lent, kendert, mit esznek, mit isznak, miből ruházkodnak a városiak? Ez, a városi szolgálat alatt a durva munkára nem edzett, elpuhult, elkényesedett leánysereg teszi tönkre a falusi kizsázdát. Kiskorától fogva csak könnyebb munkát végezvén városban, izmai nem fejlődnek, gyomra a könnyü ételhez szokik s mikor itthon kitéve az idő viszontagságainak, száraz étel mellett kell hogy dolgozzék, beteg lesz. Néhány évi szolgálat után megtakarít ugyan néhány forintot, tud czökös kenyeret dagasztani, pulykát megsütni, tortát, tésztákat csinálni, festett falat porolni, csecsebecséket rendben tartani, talán kimenni is: de nem tudja hogy kell a csirkét felnevelni, disznót hizlalni, tehenet fejui, meszolni, puliszkát keverni, kapálni, aratni, fanni, szöni, vagy ha elméletileg tudja is, gyakorlatilag nem tudja megcsinálni. Ilyen előkészült-

* Első közlemény a 2-ik számban.

séggel aztán hozzá megy egy jóra való falusi legényhez. Nem mondom én, hogy ha akaraterő van benne bele nem szokik a munkába, de elég, hogy pár évig csak nyomorkodnak s gyakran az akkor beállott zavart és hátramaradást egész életökben sem tudják pótolni. De hány esetben nem tud vagy nem akar bele törődni s tesz tönkre egy családot? Lássunk a sok közül egy élő példát.

Egy leány néhány évi szolgálat után hazajött és kapott egy kissé bányu, de különben józan életü szorgalmas embert, a ki elvette és gyermekinek apja lett. Ez az ember napszámos, a ki keze munkájával tartja el feleségét, most már két gyermekével. Nyárban napestig izzad, hogy télire ruhát és eleséget szerezzen, de egyedül, mert az asszonymnak a feje megfájul a nap hevétől. Most 25 fok hidegben künt vágja a fát, hogy kapjon nappali munkájáért egy hasábot, a mivel éjjelre annyira kifütse szobáját hogy gyermekei meg ne fagyjanak, mert a miből vegyen, nincs, pénzt kérni pedig nem mer, anyi előleget felszedett. És a felesége egész nap, sem téiben, sem nyárban egy kanál főtt ételt nem visz neki, mikor eljön eszik, ha haza megy eszik, de ő ebben a hidegben nem jön ki a szobából.

Édes mamám behívja egy kis meleg ételre, mert sajnálja s közben a következő párbeszédet folytatják:

— Ugyan János, hogy türi el maga, hogy a felesége úgy éljen, mint egy here, még ételt sem hoz magának soha?

— Oh instálom! hogy kívánjam, hiszen egész életében városon szolgált, nincs szokva a nagy hideghez, aztán erősen gyenge szegény, még a gyerekeit is alig bírja kurálni.

— Jó, ha téiben fázik, de nyáron tehetné, aztán eljöhete dolgozni vagy egyszor, s ilyenkor segítnök szívesen valamivel.

— Igen de akkor a melegtől a feje megfájul s a nap el-süti a kezeit.

Már az igaz, hogy olyan a keze mint a hab, akárme-lyik uriasszony megirigyelheti.

— Jaj instálom annak nagy titka van. Mindennap jóféle szappaonnal megmossa s aztán éjjelre *giliczerin* olajjal bekeni, még keztyüt is huz bele . . . Ott tanulta, a hol szolgált.

De vajjon hány ilyen *minta férj* akad?

Ibolyka

Ágnes asszony élete.

— Elbeszéli egy kortárs. —

Ismertem egy szép öreg asszonyt. A mikor őt láttam, mindig azt gondoltam, hogy ilyen szép nő nincsen több az egész faluban. De biz' én ki mertem volna mondani, hogy még egy nagy városban sem lehetne párját találni.

Máig sem tudom, mi volt oly szép rajta. Azt meg épen ki nem tudom találni, hogy engemet a fiatal diákot mivel hóditott mng. De hogy meghóditott, nem tagadom. Azt is bevalom, hogy végére jártam élete historiájának s miután azt megismertem, már annyira megszerettem, hogy valahányszor olyan koru nőt látok, mindig Ágnes asszonyra gondolok.

Már régóta rajzolgatom lelkemben az ő szép képét és kedves életét. El is határoztam, hogy leírom, hogy ismerjék meg mások is, hátha megszeretik. Vagy ha nem is, nekem jól esik foglalkoznom vele. Hát ki ne szeretné a szépet, meg a jót?

Ágnes asszony a Péterlaki iskolamester egyetlen leánya volt. Sehogy sem tudtam végére járni, mely évben született. Ezt az egyet mindig gondosan titkolta. Nem is volt egyéb titkolni valója, de ez az ő szép jelleméhez tartozott, s nem hiúság volt. Hát miért is tartozott volna másokra. Miért kell az embernek olyan kíváncsinak lenni arra az évszámra.

Talán épen ez ellen a szerfölötti kíváncsiság ellen harczolt. Le akarta szoktatni róla az embereket, s főleg az ő asszonytársait, a kik közül némelyik uem nyugszik, a mig ki nem kaparja belőled, hogy mikor született a kis leányod. Ez nyilván csak fogás, hogy azután megtudja, hogy a nagyobbik már végezte-e iskoláit? Akkor hát egy-két évvel kisebb lehet a fiannál, a ki most már az egyetemre jár, folytatja tovább, mert jól tudja, hogy azután már a kedves anyatárstól is megkédezheti: hát ugyan bizony te hány éves vagy?

Annyit tudtam, hogy Ágnes asszony a forradalomkor már férjnél volt, mert a szegény urát sokszor megsiratta, annyit szenvedett, a mig Olmützből a fogságból kiszabadult.

János — az Ágnes asszony férje — egy derék székely ember volt, de mégis mindenki csudálkozott, hogy tudta meghóditni a mester egyetlen leányát.

Ennek is meg van a maga historiája. Jánost, miért miért nem, de talán fősvénységből, az atyja sehogy sem akarta gymnasiumba adni. Hadd üljön itt mellettem és dolgozzék. Én is így éltem, ő is jól megélhet ugy. Különben legfennebb egy kántor vagy egy mester ha lenne belőle! Annál sokkal jobb, hogy maradjon meg igazi székely embernek. Százszor jobb az, minthogy olyan félig-meddig nadrágos legyen. Így járt az öreg székely esze.

János belenyugodott, hiszen nem is volt mit tegyen egy szegény kis gyerek. Ámde, a hogy annyira nőtt, mind jobban szégyelte a többitől, hogy ő olvasni is alig tud, azok pedig már olyan diákok, hogy még prédikálni is föl mernek állani.

János egyet gondolt s egyszer csak kérni kezdi az apját, hogy őt eressze el szolgálatba a Tiszteletes urhoz, szeretne egy kis pénzt szerezni, hogy legyen, miből két kis tinót vehessen majd magának.

Az apának megtetszett a fiu terve s nem is nagyon elle-nezte, mert hát a Tiszteletessel amugy is jó lábon állott, hát ott a fiát nem fogják „szolgának“ nézni. Különben is a Tisz-teletes urnak amugy is mindnyájan szolgálunk, épen mint ő nekünk.

János boldog volt a papnál, mert jól megbecsülték, meg aztán hol a pap, hol meg a papné odaadták neki a „Vasárnapi Ujságot“ s lassanként ugy belejött az olvasásba, mint akár egy diák.

Megis látszott rajta. Egy félesztendő mulva akárki azt mondotta volna, hogy a pap fia. Mert hát János igen nagyon megszerette a templomba járást is. Ott mindig a karba ment a mester háta megé és egész lelkéből énekelt, A szép hangját mindenki messziről megismerte. A mester épen örvendett rajta, mert ő csak elkezdette az éneket, a többit elvégezte János. János mindenféle éneket tudott. A papi telek csengett a hang-jától, mihelyt magára golgozott valahol.

János annyira meg volt elégedve sorsával, hogy észre sem vette, mi történik a mester kertjében. Sokszor egész dél-után ott kertészkedett valaki, a kit mindenki bámult, csak épen János nem törődött vele.

A rózsabokor nyílása szép volt, bájos is, mert hisz ő ül-tette, ő öntözte, ő ápolta, a féregtől ő tisztogatta. Szép volt a szegfű, mert egy teljes bokréta volt, egyik helyen tiszta hófehér-ből, a másik helyen sötétlő pirosból s a harmadikon szelid ró-zsaszinból.

Ilyent nem lehetett látni az egész faluban, nem messze vidékeken, mert ilyent csak Ágnes, a mesterné ügyes, okos szép leánya tudott termeszteti.

Sokszor megtörtént, hogy a vizsgálószék a helyett, hogy a gyermekek examenjét hallgassa, ott feledte magát az Ágnes kertjében. De hát hogy is lehet ilyen nagyra növelni a káposzta palántot két-három hét alatt, kérdezte az egyik tiszteletes! Hiszen nálunk még ki sincs ültetve, itt meg már mintha feje indulna.

— Ezek nyári palántok, szólta a kis kertész leáuy bájos csengő hangon. Mi szeretjük a káposztát még nyáron is. Az én édes anyám azt kívánja, hogy nekünk legyen korai borsónk, korai paszulyunk, retkünk.No lám, már eprünk is van, még

pedig amolyan nagy fajta, a melyért ha bevisszük a városba igen jól fizetnek.

— Hiszen nálunk is csak volna egy s más vetemény, -- szólt az egyik biztos, de csak egy félnapra menjünk el hazulról, a tyúkok mind kikaparják vagy letépik.

Nekiünk is van majorságunk. Ahol ni, a kakas észre vette, hogy idegen jár a kertbe s már milyen erősen kukurigol. Megérdemli, hogy a Tiszteletes urak megtekintsék.

Itt újabb meglepetés is várta a biztos urakat. Egy kis kert magas kerítéssel jól külön volt kertelve. Volt benne pázsit volt bőven porond is, meg egy néhány eperfa s a kis sereg szárnyas egészen jól találta magát.

— Hajcsak hogy ezek holmi angol fajták kedves kisasszonykám, szól az öregebbik ur.

Ugy van, folytatta Ágnes, az édes anyám azt tanácsolta, hogy a miénk féle magyar faj mellé szerezzünk ilyen is, mert ezek többet tojnak, meg nagyobbra nőnek. Azért vettünk ilyeneket.

A biztos urak jónak látták az iskolába vonulni, a hol ők voltak a cenzorok, mert itt úgy látszott, hogy a kisasszony jobban otthon érzi magát a tudományhan mint ők.

Ágnesnek a hira messze elfutott.

Bozov György
Mihály Fere cz.

Siménfalvi György.

1834—1901.

Ismét apadott egygyel az unitárius lelkipásztorok kicsiny száma. Siménfalvi György toroczko-szentgyörgyi lelkész halt el folyó évi márczius 30-án. Az öregek közé tartozott s még sem hittük, hogy két év előtt kiállott súlyos betegségének maradványa ilyen hamar kiolthassa nem zajos, de csendes munkával teljes életét. Utolsó napjaiban is reménykedett, hogy meglátogathatja nagy-enyedi filiája híveit, kiket 11 évvel ezelőtt szervezvén, állandóan hú gonddal ápol.

Csendes munkában töltött életéből a következő adatokat ismerjük. Született 1834-ben Alsó Rákoson Tanult előbb Székely-Kereszturon, végezte tanulmányait Kolozsváron. Papi vizsgáját letévéen, apja mellett segédpap lett 1863-ban szülőfalujaiban. Egy év múlva, 1864-ben megválasztott Alsó-Járába rendes papnak. Itt működött 1880-ig. Itteni működése nagy alkotások nélkül is hasznos volt: híveit összetartotta, társadalmi téren utmutatójuk vala. A báró Kemény család bizalmából tekintélynek örvendett.

Jarából 11 év előtt neveztetett ki Toroczko-Szentgyörgyre, hol hivatali teendői mellett a felekezeti béke és egyetértés apostola volt.

Családot alkotott 1864-ben. Neje Ferenczi Klára, az utóbbi nagygyagyi pap Ferenczi József leánya volt. Három gyermeke született, kik közül Berta és Boldizsár élnek az özvegy édesanya gondozói ként. Előbbi hajadon, utóbbi állami elemi tanító Drassón.

Mint pap, egyházaiban és a körü gyűléseken tekintélynek örvendett. Törvényszerű felszólalásaival a tanácskozásokban irányt jelölt.

Társadalmi téren jó barát és hasznos tanácsadó volt.

Temetése ez év április 1-én nagy részvét mellett történt Paptársai vitték koporsóját a templomba, a hol Németh István toroczkoí lelkész tartott felette imát és beszédet. Hívei és presbyterei vitték innen a temetőbe, az általa megjelölt helyen ástott sírba, hol Asztalos György ev. ref. lelkész a községi ref. és kath. hívek nevében, Bíró Lajos várfalvi lelkész a körü papság részéről mondtak búcsuszavakat.

Hívei, mint saját halottjukat, az egyház költségén tisztességesen eltemetvén, várják a vigasztaló utódot.

Legyen csendes siri álma. A kegyelet és emlékezet örökadjék nyugvó pora felett!

— th.

Székely-Kereszturkörü fiók-egylet.

Április hó 12-én Uj-Székelyen fényes sikerü ünnepélyt tartott a f.-egylet. Unitáriusok nagy számmal seregelték össze. Más felekezetiiek is számosan jelentek meg. Imát és egyházi beszédet teljes sikerrel Sándor Géza köröspataki derék ifjú lelkész mondott. Az éneklést Bakó Lázár kántor-tanító által szervezett és vezetett székelyifjusági dalkar végezte. A helybeli értelmi osztály fiatalága is együtt énekelt a székely ifjúsággal. Helyes, dicséretre méltó! Gyönyörrel töltötte el a szíveket.

Dr. Jankovich Pál egyleti elnök megnyitó beszéde lendületes, építő és maradandó hatású volt. Jankovich doctor nem csak a testnek, de a léleknek is érdemcs orvossa Dr. Boros György unitár. theol. tanár-dekán és egyleti titkár szabad előadással párosított, buzgóságban, tudásban, szépségben ékes felolvasást tartott Buzgósága, lelkesedése székely vérei közé is elhozta. Köztevékenységében székely vérei is részesültek. Általános érdeklődés, mély figyelem közt a külföldi unitáriusokat a külföldön nagyban terjedő unitárius szellemü eszmeáramlatokat ismertette, ámerikai utazása alatt szerzett tapasztalatait, is-

mereteit közölte az érdeklődő nagy sokasággal. Örömmel hallá az egyszerű unitárius székely, hogy hitvallásának túl az Oceánon is nagyszámu hivei vannak, hogy az unitáriusok más országokban, sőt világrészben is teljes mértékben kivették részüket a szabad eszmék terjesztésében, több téren irányt adtak az új kor embereinek a haladás terén.

A hatás megörökítése okából e felolvasást 1000 példányban nyomatja ki a fiók-egylet.

Az ünnepélynek kiváló pontjai voltak Göncz Jolán kislolymosi tanítónő és Raffaj Károly papuöv. szép szavatai is.

A fiók-egylet tisztikara újra szerveztetett, Raffaj Domokos esperes tiszteletbeli elnök. Dr. Jankovich Pált 9 évi buzgó elnöki működése után, nagy foku hivatalos teendői miatt lemondván, távozása alkalmából 20 K. adományozott az Egyletnek. Tiszteletbeli elnöknek választatott. Elnöknek Sándor János, a székely-kereszturi gymnasium érdemes igazgatója választatott meg. E derék férfi elnökösködésének teljes reménnyel néz elébe az egylet. Alelnöknek Sándor Jánosné, Kozma Dimén, Titkárnak Deák Miklós, pénztárnoknak Geréb Zsigmond választatott. A választmány kibővítettet.

Ünnepély után Raffaj esperes vendégszerető házánál barátságos közebed volt. E kedves család jóságát, magyar vendégszeretetét teljes mértékben juttatta kifejezésre.

Úgy ez alkalommal, mint az ünnepély alatt a gyülekezet figyelme teljes mértékben irányult a szeretett főpásztor felé is, kinek a gyülés meleg üdvözlését küldte Boros titkár, az estéli vonattal utazott haza Kolozsvárra. Az állomásra barátai, tisztelői nagy sokasága kísérte ki.

ps.

Kérdések és feleletek.

Az „Unitárius Közlöny“ 2-ik számában föltett kérdésekre sűrűn érkezett feleletekből adjuk a következőket.

Kérdések.

1. Mit kellene tenniök az unitárius egyház tagjainak, hogy az unitárius eszmék a haza határain belől általánosan ismertté legyenek?
2. Mi módon lehetne a hazában elszórtan élő unitárius hiveket az egyház kötelékében megtartani?
3. Miképpen lehetne az unitárius székely hivekkel az unitárius kiadványok olvasását legcélszerűbben megkedveltetni?
4. Az új száz kezdetén mik a legfontosabb teendőink?

Feleletek.

Mélyen tisztelt Uram!

Mint fiatal unitárius, olvasva a februári számunkban megjelölt kérdéseket, kötelességemnek tartom szerény tehetségem szerint felelni e lapon.

1. *kérdésre.* Ismerőseinknek egyes olyan cikkek olvasását ajánlani lapunkból, vagy beszélni olyan jellemző unitárius szellemű dolgokat, melyek nem annyira a vallást, mint a szellemet tüntetik fel. (Mert manapság nem igen szeretnek vallási dolgokról beszélni.)

2. *kérdésre.* Vándorlelkűszekkel. (De szívesen lennék én is.)

3. *kérdésre.* Igazat megvallva, ingyen adni; legjobb felolvasni falun alapított olvasóköri körökben.

4. *kérdésre.* Megoldani a papi egyenruha kérdését, teljesen elvetni minden dogmát, csak a vasárnapi ünnepet behozni!

Kérem nem szerénytelenységnek venni. Tisztelettel Ujvári.

1. Egyházihatóságilag kiadandó volna egy *zsebfüzet* ezen címmel: »*Az unitárius vallás hitelvei.*« Ez egy pár lapon tartalmazná a főbb elveket; hitnézeteket Istenről, Krisztusról, a Szentlélekről stb. stb.; összehasonlítaná a többi egyházaktól hitelvileg való eltéréseket. Ez kiadatnák minden intelligens és társadalmi körben mozgó híveinknek, eltekintve a hitközségektől, a melyekben a *belső emberek* útján közölnétek és hirdettétek. Társadalmi összeköttetés, hírlapi ismeretség aztán felhasználható volna.

2. *Missio* által, erre hivatvák a papok levelezés által; továbbá időnként *istentisztelet-tartással* az elszórtan élők között is.

3. A szegényeknek ingyenes küldéssel és féláron adással az egyházi lapoknak és közleményeknek; a lapok tartalma közérdekű, történeti elbeszélésszerű és a mi a népnek tetszik, egy kis vallásos legendaszerű is legyen. (Végh Mátyás költeményei.)

4. Az egyházak és iskolák anyagi kérdésének fejlesztése, körlelkészészek szervezése, az egyházak és iskolák szolgálatában állók megfelelő javadalmazása és a mi mindezen kérdéseket a teljesülés felé segíti: általános gyűjtés rendezése az unitáriusok közt s ha csak mindenki átlag 1 kor.-val járulna a központi alap gyarapításához: 70,000 lélek után egy évben remélhető volna ugyanannyi korona. De ez a terv hosszú leírást igényel. Most csak ennyit.

1901. Hitrokoni üdvözléssel:

Imreh József, szolgabíró.

(Folyt. köv.)

A Dávid Ferencz Egylet alapszabályai,

Az egylet körülménye.

1. §. Az egylet czime: »Dávid Ferencz Egylet«. Hivatalos pecsétjén ugyanezt a felírást használja

2. §. Az egylet célja: az unitárius keresztény vallás, a hit- és erkölcstudomány és neveléstan körébe tartozó elvek és kérdések tisztázása és terjesztése, a keresztény vallásos és erkölcsi élet ápolása és emelése.

Az egyleti tagság feltételei s a tagok jogai és kötelességei.

3. §. Az egylet áll alapító, rendes, pártoló és tiszteletbeli tagokból.

a) Alapító tagok: kik az egylet pénztárába egyszermindenkorra legalább tíz (10) o. é. forintot fizetnek.

b) Rendes tagok: kik egy évre egy (1) o. é. forintot fizetnek, s kötelezik magokat öt évre

c) Pártoló tagok: kik az egylet pénztára gyarapításához koronként tetszés szerinti összeggel járulnak.

d) Tiszteletbeli tagok: kiket a közgyűlés az egylet körül szerzett érdemeik vagy az iránt tanusított rokonszenvük elismerésül ilyeneknek megválaszt.

Bármely tagságra felvétetnek nők is.

4. § Minden tagnak joga van: az egylet és fiókegyletek közgyűlésein megjelenni, a felmerült kérdésekhez hozzá szólni, javaslatokat tenni. Szavazási joguk csak az alapító és rendes tagoknak van; ezek tarthatnak igényt arra, hogy az egylet kiadványait s másnemű nyomtatványait díjtalanul, illetőleg leszállított áron kapják s az egylet által nyújtandó előnyökben részesüljenek.

5. §. Kötelesek a tagok: a) Az egylet működését jó példával és buzdítással elősegíteni.

b) Az egylet célját körükben megismertetni s annak tagokat szerezni.

c) Az önként felvállalt munkát halogatás nélkül teljesíteni.

d) Az évdíjakat minden évben október végéig pontosan befizetni az illető pénztárnok kezéhez.

Az egylet tisztviselői és kötelességeik.

6. §. Az egylet tisztviselői: elnök, két alelnök, titkár és pénztárnok.

Mindenik tisztviselő titkos szavazás útján választatik 3—3 évre. Mindenik választható újra is.

7. §. Az elnök az egylet összes ügyeinek fővezetője és képviselője. Teendői: a köz- és választmányi gyűlések összehívása, megnyitása és vezetése.

8. §. Alelnök: az elnök jelen nem létében vagy meg-

bizásából az elnöki tisztet az egyik alelnök teljesíti. Az egyik alelnök mindig a nőtagok közül választandó.

9. § A titkár szerkeszti a közgyűlési és választmányi ülések jegyzőkönyveit; az egylet érdekét en a választmány felügyelete alatt levelezést folytat, arról pontos naplót viszen és működéséről a gyűlések alkalmával a választmánynak jelentést tesz. Az egylet kiadványait sajtó alá rendezi, szétküldésökröl és elárusításukról gondoskodik; a választmány évi működéséről s az egyesületi élet mozgalmairól a közgyűlésnek évi jelentést készít; a közgyűlés és a választmány nevében kiadandó iratokat az elnökkel együtt aláírja, az egylet jegyzőkönyveit és irományait gondozza.

10. §. A pénztárnok: az egylet pénzét és más pénzürtékü vagyonát kezeli, a költségeket az elnök utalványozására fedezi; a kiadásokról és bevételekröl rendes naplót vezet; évenként a közgyűlésre számadást készít, a melyet a közgyűlést megelőzőleg felülvizsgálás végett a választmánynak benyújt.

11. §. A tisztviselök egyelőre díjtalanul végzik teendőiket, de mihelyt az egylet pénzvagyona megengedi, a titkár és pénztárnok aránylagos díjazásban részesíttetnek, mit a választmány előterjesztésére a közgyűlés állít meg.

A közgyűlés.

12. §. Az egylet évenként közgyűlést tart, vagy az egyházi (illetölég zsinati) főtanács helyén a főtanács kezdete előtti napon, vagy másutt és máskor is, mikorra határozni a választmány czélszerűnek látja. A mikor a közgyűlés az egyh. főtanácscsal nem egy helyen tartatik, akkor ünnepélyes isteni tisztelettel köttetik össze, melyre egyházi szónokról, az egylet lelkesz tagjai közül az elnök ajánlatára, a választmány gondoskodik.

13. §. A közgyűlést az elnök hívja össze két hónappal a gyűlés napja előtt; ugyanakkor közli a gyűlés tárgysorozatát is. Rendkívüli közgyűlések esetében az összehívás szükség szerint 15 nap alatt is megtehető.

14. §. A közgyűlések teljesen nyilvánosak, tanácskozási joguk azonban csak a tagoknak, szavazási joguk csak az alapító és rendes tagoknak (4. §.) van.

Érvényes határozat hozatalra a tisztviselökön kívül legalább 15 szavazó tag jelenléte szükséges.

15. §. A közgyűlés tárgyai: egy vagy több felolvasás, a kitűzendő kérdések megvitatása, az egylet és fiók-egyletek évi működéséről szóló jelentések és költségvetések, javaslatok és indítványok tárgyalása; az egylet és fiók-egyletek további teendői iránti tanácskozás.

16. §. A ki a közgyűlésen felolvasást akar tartani, szándékát, a gyűlést megelőzőleg négy hóval, a választmánynak, a tárgy megnevezésével, bejelenti. Önkéntesen jelentkezők hiányában felolvasásról a választmány gondoskodik.

17 § A kitűzendő kérdések vagy a megelőző közgyűlésen az elnöknek, vagy a közgyűlés tartása előtt legalább négy hónappal a választmánynak bejelentendők, hogy a fiók-egyleti gyűléseknek megvitatására előre kiküldessenek s a tárgysorozatban a meghívóval együtt (13. §.) közöltessenek.

18. §. Az egylet évi Értesítőt ad ki, melyben a felolvasások, kitűzött kérdések és a vitatkozás rövid jegyzőkönyve közöltetik, hogy az így kifejtett eszmék, elvek és vélemények minél szélesebb körben megismertessenek.

A választmány.

19. §. Az egylet ügyeit egy Kolozsvárt székelő választmány intézi, mely áll az egylet tisztviselőiből s ezeken kívül a közgyűlés által választott 18 rendes tagból, kiknek tekintettel a választmány székhelyére, Kolozsvárt lakó felerészben nő egyleti tagoknak kell lenniök. A fiók-egyletek elnökei a választmány rendes tagjainak tekintetnek. A választmány kolozsvári tagjai a közgyűlésen $\frac{1}{3}$ részben változnak s helyük ugyanakkor betöltetik. A kilépők újra választhatók.

20. §. A választmány teendői: *a)* az egylet közgyűlési határozatainak végrehajtása és elintézése, továbbá előkészítése mindazoknak az ügyeknek, a melyek az egylet céljainak elérésére üdvösek és hasznosak lehetnek; *b)* az egyleti és fiók-egyleti pénztárnokok számadásainak felülvizsgálása, a jövő évi közgyűlés tárgysorozatának előkészítése.

21. §. A választmány minden hónapban egyszer gyűlést tart, de a szükséghez képest többször is tarthat. A gyűlésre az elnök hívja meg a tagokat.

22. §. A választmány érvényes határozatot csak akkor hozhat, ha legalább öt tag jelen van. Szavazatok egyenlősége esetében az elnök szavazata dönt.

A fiók-egyletek.

23. §. Az egylet tagjai egyházkörönként fiók-egyletekké alakulnak, vagy a mely egyházkörben egy vagy más formában már hasonló irányu egyletek vannak, azok az alapszabályok értelmében ily fiók-egyletekké alakulnak át.

24. §. A fiók-egyletek azon egyházkör fiók-egyletének neveztetnek, a melyben megalakultak, e tekintetben azonban a szomszéd egyházkörök tetszés szerint egyesülhetnek egymással egy fiók-egylet alakítására s ez esetben a fiók-egylet az egyesített egyházkörök nevét veszi fel.

25. §. *a)* Mindenik fiók-egylet közgyűlése titkos szavazással választ magának egy elnököt, egy alelnököt, egy jegyzőt és egy pénztárnokot 3 évi időtartamra. A választmány tisztviselői oly feltételek szerint választatnak, mint a közgyűlés tisztviselői.

b) A tisztviselők kötelessége a fiók-egylettel szemben ugyanaz, a mi az egylet hasonló tisztviselőinek az egylettel szemben. A pénztárnok az egyletet illető tagsági díjakat (29. §. b) a fiók-egylet tagjaitól beszedi és az egyleti pénztárnoknak beküldi.

26. §. A fiók-egylet évenként legalább egy közgyűlést tart, melynek tárgyai hasonlóan az egylet közgyűlési tárgyaihoz: felolvasás, vitatkozás, tanácskozás, a következő gyűlés programjának megállapítása. A fiók-egylet közgyűlése gondoskodik arról, hogy koronként a híveknek népszerű előadások tartassanak lehetőleg minél több helyen. A fiók-egyleti közgyűlés érvényes határozatot csak akkor hozhat, ha a tisztviselőkön kívül legalább 3 fiók-egyleti tag van jelen.

27. §. Minden fiók-egylet legalább 2 taggal viselteti képét a főegylet közgyűlésén s egyszersmind gondoskodik arról, hogy a fő-egylet választmánya a fiók-egylet működéséről folytonosan tájékozva legyen, valamint, hogy a fő-egylet közgyűlése elébe terjesztendő számadások, jelentések, javaslatok és indítványok a maga idejében (20. §.) beküldessenek.

28. §. A fiók-egylet működése különösen kiterjed arra is, hogy egyes hitközségekben a vallás-erkölcsi élet szeplőtlen tisztaságban megőriztessék s minél gazdagabb gyümölcsöket teremjen, a mi végett az unitárius egyház törvényei keretén belül minden lehető módot felhasznál arra, hogy:

a) nép- és ifjúsági könyvtárak,

b) önképző körök,

c) vasárnapi iskolák alapittassanak,

d) a vasárnapok megtartassanak s ezeken a hívek az isteni tiszteletet buzgón látogassák,

e) a gyermekek iskoláztatása ne hanyagoltassék el s különösen a vallástanítás mindenütt gondosan kezeltessék,

f) a hívekben a hitközség s általában a vallásközönség közszükségei fedezésére az áldozatkészség ne csökkenjen, sőt fokozódjék,

g) a különböző hitfelekezetűek között a kölcsönös szeretet és testvéri érzés ápolassék.

Mindezen czélok elérésére a fiók-egyletek az illető lelkészeket és tanítókat közös megállapodás szerint utasítják, tanácsolják és buzdítják s a szükséghez képest az egyesületi eljárásra a módokat megállapítják.

Az egylet vagyonának felhasználása.

29. §. a) Az alapító tagsági díjak tőkésítettnek,

ö) A fiók-egyletek valamelyikébe beiratkozott rendes tagok évdíjának (1 frt) 60%₀ részét az illető kör a maga céljaira meg-

tartja, a másik részét beküldi az egylet pénztárába (25. §. *b*). A pártoló tagok díja azt a fiók-egyletet illeti, melynek adatik.

c) Az egylet évi jövedelméből 5% tőkésítettik, 5% a titkár, 5% a pénztárnok jutalmazására és 90% népszerű és tudományos munkák (Unitárius Közlöny, vallás-erkölcsi tartalmu füzetek és könyvek) kiadására és terjesztésére, jótékony czélokra, u. m. szegényebb sorsu fiók-egyletek, falusi könyvtárak, vasárnapi iskolák segélyezésére fordítatik.

d) A fiók-egyletek vagyonuk 5%-át tőkésítik, a többi részét belátásuk szerint használhatják fel a fiók-egylet céljaira

Alapszabályok módosítása s az egylet feloszlása.

30 §. Ezek a szabályok mindaddig érvényesek, a mig az egylet közgyűlése meg nem változtatja. Új pontok felvételére vagy a meglevők lényeges módosítására szükséges 30 tag jelenléte s hogy a jelenlevőknek legalább $\frac{2}{3}$ -da kívánja a módosítást.

31. §. Ha valamely fiók-egylet feloszlanék, vagyona felett maga rendelkezik az egyesület közgyűlése jóváhagyásával; ha pedig a fő-egylet oszlanék fel, vagyona a »Dávid Ferencz emlék-alapba« olvad

---

Ezeket az alapszabályokat az E. K. Tanács Kolozsvárt 1885-ben oct. 18-án tartott ülésében 231 k i. számú végzésével helybenhagyta és megerősítette.

Kovácsi Antal,
közigazgatási jegyző.

Jótékonyság és buzgóság.

Az Aranyos-Torda körben 1900-ban ajándékoztak.

T.-Szentgyörgyön: Molnár Anna Barra Istvánné urasztali terítőt, melynek értéke 6 kor, Zsakó István táblabíró úr alapítványt, melynek $\frac{2}{4}$ kamata a lelkészé, $\frac{1}{4}$ új tőke gyűjtésre, $\frac{1}{4}$ közszükségre szolgál. Az 1849-ben legyilkoltak emlékére ima tartandó. Értéke 396 k 72 f. készpénz. Husvétban urvacs. kenyeret és bort Gergely Miklós felszegi és neje, ért. 12 k. Pünkösztkor özv. Simon K. Istókné és családja ugyanezt. Szentmihálykor Veres János és neje ugyanezt.

Várfalván: Özv. Pálfi K. Sándorné Domokos Krisztina minden ünnepnapra bort és kenyeret. Nagyon régen Barla Domokos ált. kölcsönkötvényt (30 frt) ajándékozott volt, a mi több ideig a központban eltévedve hevert s most előkerülvén, az egyház azt 100 koronás áll. kötvényre pótolta ki, s ehhez a vizsgálat alkalmával esperes Csegezi Lászlóné Barla Klára 20 kor. ajándékozott.

Csegezen: Pálfi Máté urvacsorai bort karácsonyban, 4 kor Urvacsorai kenyeret Pálfi Jánosné sz Sárosi Klára urnő. Pálfi János gondnok egész életére urvacsorai bort ígért oly feltétellel, hogy az évenkénti ennek megfelelő értéket az egyház egy később meghatározandó célra tőkésítve gyűjtsön, tegyen félre.

Rákoson; 4 ünnepre urvacsorai kenyeret Létay Máté lelkész ur.

Szt-Mihályfalván: Urvacsorai kenyeret, már régóta, minden urvacsora-osztáshoz

Komjászeg: Imecs Lajos lelkész saját fizetéséből 63 k. 52 fillért az ő szegény egyháza terhei fedeztetésére elengedett. Megjegyzem, hogy összes pénzfizetése 80 korona. Gyulai Ferencz és neje Sükösd Vilma áll. tanító egy urasztali terítőt. Értéke 4 kor.

Túr: Csapkés Victor minden urvacsorára bort. Halmágyi Károly minden urvacsorára kenyeret.

Szinden: Pálfi Zoltánné Balog Etelka urasztali futót. 3 kor. értékben. Szócs Mózesné Kolozsvári Ida urasztali terítőt 20 kor ért. Ugyancsak urvacsorai kenyeret és bort 1—1 ünnepen Jobbágy Dániel 6 k. értékű szalmát fedélnek.

Bágyonban: Özv. Csegezi Ferenczné és Pálfi Máthé 1—1 ünnepre, Csegezi László esperes úr confirmálásakor és betegeknek, mint mindig, úgy most is urvacsorai bort és kenyeret ajándékoztak.

Toroczkón: Józán Miklós és neje Haftl Etelka, Józán Elek emlékére, orgona céljaira 2 drb takarékpénztári részvényt 200 k. értékben, mely a nevezett célra tőkésítettik. Kriza István és neje Simon Judith 100 kor alapítványt tettek az egyházi szegények és egyházi szükségek segítésére. Vernes Ferencz és neje Botár Sára pütkösti urvacsorai kenyeret és bort adtak. Vernes János és neje Tób Judith szt.-mihálynapi urvacsorai kenyeret és bort adtak. Özv. Borbély Ferenczné Botár Anna karácsonykor urvacsorai kenyeret és bort ajándékozott. Bartók Simon és neje Vernes Ilona husvétii urvacsorai kenyeret és bort.

Ez utóbbi egyházban nem verseny, de a buzgóság indítja hűveinket arra, hogy az urasztalára áldozatot adjanak. Évtizedek alatt ritkaság számba megy, ha az egyház pénztárából kell beszerezni a 12—14 frtra tehető kenyér és bor szükségletet. Ez már igazán csak toroczkói buzgóság. Az ilyen nemű *»aranykönyv«*-nek már második kötetét mutathatjuk föl.

Közli

Németh István,
egyházköri jegyző.

A tordai unitárius templom javítására adakoztak: Adorján Domokos ivén: Szigethi Cs Sándor 20 kor., Dr. Pálffy Gyula, Sófalvi Sándor 10—10 k., Székely testvérek, Törös János 4—4 k., Mezey Lajos 3 k., özv. Debreczeni Istvánné 4 k., Csont Lajos,

ifj. Jakab Gergely, Sipos József, Szabó Dénesné, Molnár János, Sikó Sámuel, Fodor Domokos, Velits Károly, Miklós Jenő 2 – 2 k., Német Mihály 1 k. 60 fil, Radó Mózes, Szabados Ábel, L. Csákány Sándor, Elek Károly, Gálffy Bálint, Bárdos József, ifj. Biluska Gergely, Sós Sándor, Gönczi Miklós 1 – 1 k., Szász Sándor, Czirner Miklós, Kiss Gábor 40 – 40 fil, Kis Róza, Varga Ila, Kolozsvári Ilona, Kovács Pál, Csegezi Tamás, Csép Sándor, Veres Lajos 20 – 20 fil., Derzsi Sándor 1 k. és Kormos Ilona 40 fil.

Székely László gyűjtőívén: Derzsi Károly 10 kor., Cs. Mike Márton 6 k., Borbály Máté, Székely László 4 – 4 k., Nagy Albert, Létay Károly, Dombi Lajos, Ráduly József, Fosztó Géza, Székely József, Fodor Mózesné 2 – 2 k., Váradi Gáspár, Szentpéteri János, Viski Lajos, ifj. Csutak Lajos, Velits György, Székely Albert, Albertfi Jenő, Barla Sándor, Horváth Józsefné, N. N., Székely János, Placsintár János, Kastály Árpád 1 – 1 k., Ménasági János 70 fil., Komjátszegi Pál 60 fil., Egy református Kiss Ferencz 40 – 40 fil. Fogadják az egyházközség hálás köszönetét. A nyugtázást folytatjuk.

Nagy-Ajtán: az »Incze Mihály alapítvány« (2600 kor. körül) évi $5\frac{1}{2}$ százalékos kamatának a papot illető $\frac{2}{3}$ része, a legelődíj és failletmény, összesen 1600 – 1800 k. értékben. A papi szántók és kaszálók 2 évi jövedelme. A papi telken egy 20 ölnyi hosszú ($1\frac{1}{2}$ öl magas) kő- és téglakerítést rakott Benedek András építőmester, a salát költségén. Az építkezésekhez ígás és kézi munkával az egyháznak majd mindenik tagja hozzájárult a téglá, fővény, cserép, fa, lécz, mész stb hordásánál. Az építkezésekre buzgósággal ügyeltek fel Ütő András énekvezér, Költő György akkori gondnok, ifj. Darkó György, Péterfi Lőrincz pénztárnok és még számosan. A lelkeszi lakban négy szoba festésére adományoztak: Löfi Áron esperes 2 kor., Löfi Ödön 6 k., Dr. Ferenczy Géza 4 k., Répa Mihály 4 k., Péterfi Lőrincz 4 k., ifj. Darkó György 2 k., Darkó Lajos 2 k., Darkó Áron, nagyuti 1 k., Incze Gábor 1 k., Keresztes Sámuel 1 k., Darkó Imre 1 k., Simon Áron 1 k., ifj. Kisgyörgy Dávid 1 k., Incze Dénes 1 k., Simon György 1 kor. Összesen: 32 kor. — A lelkeszi lak az 1900. évi július hó 18-án Nagy-Ajtán tartott egyházköri közgyűlés alkalmával ünnepiesen felszenteltetett, a mikor imát József Lajos kilyéni, beszédet Löfi Ödön nagy-ajtai lelkeszek és Kovács Gábor egyházi felügy. gondnok tartottak, népes gyülekezet előtt E helyen is fogadják az adakozók és közreműködők, kik többféle terheinken segítettek, legnagyobb köszönetünket. Ha a férfierenyek között legszebb az önfeláldozás, Kriza földijeiben is méltó utódoknak bizonyították be magukat. Isten áldása legyen a befejezett munkán — békesség és tiszta indulat a jövőben!

Löfi Ödön, telkész.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

Diploma. Többek kifejezték előttünk, hogy a Harvard egyetem tudori diplomája szövegével óhajtanának megismerkedni. Most, midőn az E. K. Tanács a vall. és közokt. minister ur nyilatkozata alapján Boros György diplomájának hazai érvényét is kimondotta, a kívánságnak megfelelően közöljük az eredeti teljes szöveget.

Senatus Collegii Harvardini Academicus

Cantabrigiae in Civitate Massachusetteni Omnibus ad quem hae literae pervenerint Salutem in Domino sempiternam.

Cum gradus academici idcirco instituti sint ut qui vel ingenio vel doctrina praestent, qui bene de literis meriti sint, qui bonas artes ament et promoverint, hominesque in iis excolendis, vel scriptis suis, vel exemplo, vel consilio et opera adjuverint honoribus et titulis afficerentur

Nos praeses et socii Collegii Harvardini consentientibus honorandis ac reverendis universitatis Inspectoribus in Comitibus solennibus

Georgium Boros

Hungariensem, Scholae theologiae Claudiopolitanae decanum ibique professorem, editorem, scriptorem a Consilio et oppidi sui et Ecclesiae Unitariae, virum qui sicut omnes populares contendit liberas esse debere cogitationes humanas

Sancto-Sanctae Theologiae Doctorem

honoris causa creavimus et renunciavimus cumque omnibus juribus et honoribus ad hunc gradum pertinentibus donavimus.

In cujus rei documentum hujus diplomati Sigillum Academicum apponendum curavimus Die Junii XXVII. Anno Salutis humanae MDCCCC. Reipublicae Americanae CXXIV.

Socii	}	<i>Henricus Lee Higginson</i>	(L. S.)	<i>Carolus Guil. Eliot</i>
		<i>Samuel Hoar</i>		praeses
		<i>Franciscus Calot Lowell</i>		<i>Carolus Franciscus Adamus</i>
		<i>Arthuris Tracy Cabot</i>		praefectus

J e g y z é s. Az illő pecsét szövege: Külső körben: Sigillum Academiae Harvardianae in Nov. Ang. Belső körben: Christo et Ecclesiae. A czimeren: Veritas.

— **Ministeri előléptetések.** A vallás- és közokt. minister előléptette Borbély Sámuel sz.-kereszturi képezdei igazgatót a VII. fiz. oszt. 3-ik fokozatába; Bedő Dénes r. tanárt a VIII. f. o. 2-ik fok.; Killyéni Endre hosszufalusi polg. isk. ig., Kovács Dénes zilahi polg. isk. tanárt a IX. f. o. 1. fok.; Kádár József deési polg. isk. tanárt, Székely János tordai polg. isk. tanárt a IX. fiz. oszt. 2. fok.; Varga Dénes tordai polg. isk. ig., Zsigmond Gizella tordai polg. isk.,

Kiss Jenő kézdi-vásárhelyi polg. isk. tanárokat a IX. o. III. fok.; Killyéni Erzsébet hosszufalusi tanítónőt a X. f. o. III. fokozatába. Gratulálunk az előléptetésekhez s kívánjuk, hogy rövid idő alatt adhassunk hasonló újabb hirt.

— **Deák Miklós** tordátfalvi lelkészt a szent-mihályi egyház és társ-egyházi megválasztották lelkésznek és a főt. püspök ur kinevezte. Deák M. S.-Kőröspatakon kezdette, Úrmösön és Tordátfalván folytatta. Mindenütt kitűnt szervező, rendező és építő talentuma, mert mindig abból indult ki, hogy a parochia kívül-belül mintája legyen az egyháznak. A szószékről épen úgy tud építeni. Temploma sohasem üres, mert az ő szava szívből jó és szívet talál. Új, nagy egyháza sokat nyer vele, ő méltó utódja lesz Györfi Ferencznek. Sok siker kísérje működését ezután is.

— **Papnövendékeink** közül a III. és IV. évesek a helybeli gyümölcsészeti tanfolyamot az intézet által megnyert miniszteri engedéllyel végig járták, a gyakorlati gyümölcs oltást elsajátították és a vizsgát jó sikerrel kiállották. E papnövendékek: Barabás István, Biró Pál, Adámossy Gábor, a kik maholnap a parochia kertjében fogják érvényesíteni ismeretüket.

Az udvarhelykörüi fiók-egylet június első felében Vargyason fogja tartani ez évi közgyűlését, melyen a központi titkár is részt fog venni.

— **Sárdi István** a kolozsvári nőképezde nyug. rajztanára, a kiváló festő-művész, hosszas betegség után ápril. 8-án elhunyt. Élete erős küzdelem volt először az ismeretekért, s főleg a művészetért, azután az egészségéért. Mind a mellett is jó kedélye volt, a sötét háttérből meglátott egy-egy világosság sugarat, pedig sok éven át homály borult testi szemre. Tudott teremteni. Sok szép eszmét halmozott össze s ezek között az 1868. évi tordai nagy unitárius gyűlést, melyhez be szerzett volt számos eredeti képet. Sajnosan küzdött a nélkülözéssel mindvégig, mert a rajztanár akkor nálunk még nem volt rendesen fizetve. A toroczkói unitárius pap fia volt, igaz unitárius, jó keresztény, hű barát és kedves ember!

— **Vigyázzanak az őrszemek!** Lapunk 2-ik számában közöltünk egy érdekes hódítási esetet. Vegyék tudomásul hiveink, hogy ahhoz hasonló aknamunka mindig folyamatban van. Vigyázzanak, óvakodjanak. 1899-ben 22 unitárius egyén tett ígéretet (reversalist), hogy leendő gyermekét r. kath. vallásban neveli.

— **Missiói levelek.** A múlt évben közöltünk volt egy pár érdekes és becses missiói levelet. Volt alkalmunk meggyőződni, hogy némelyik lelkész az idén is folytatta levelezését és kedves válaszokat kaptak. De vajjon hányan nem irtak? Pedig mindenik egyházból van távol 10—20 egyén, köztük igen sok művelt ember, a kik szívesen vennék e figyelmet. It is never too late to mend.

— **Elhunytak:** Lászlóczki Erzsi, Lászlóczki Sámuel és neje Rotáridesz Matild leánya, 22 éves korában Kolozsvárt. — **Végh Mihály** ravai lelkésznek egy néhány napos kis leánya, épen midőn a szülők másik két gyerekük súlyos betegsége miatt aggódtak. Vigasztalódást kívánunk a megszorodott szülőknek. — **Özv. Ádám Mózesné** élete 89. évében elhunyt Gagyban ápril. 9-én. A szép életet élt derék nő 8 élő gyermeke és számos unoka és dédunoka gyászolja. Azok között van Ádám Dénes ny. táblabíró, Ádám Domokos ny. körjegyző, Ádám Albert m. t. főjegyző, Ádám Sándor min. számvizsgáló.

— **Az Országos Eötvös-Bizottság** végrehajtó és irodalmi osztálya legközelebb tartott ülésében elhatározta, hogy báró Eötvös József összes munkáinak első teljes kiadását még e tavasszal megindítja. Most a vallás- és közokt. minster, dr. Wlassics Gyula, elrendelte, hogy Eötvös művei az összes polgári és középiskolák, felsőbb leánynevelők, tanító- és tanítónőképzők könyvtára számára megszereztesse. E nemes tényével nemcsak szellemileg gyarapítja a magyar kulturát, hanem anyagilag is a művelődés munkásait gyámoltja. E művek

kiadási jogát ugyanis báró Eötvös Loránt, Akadémiánk elnöke, az országos Eötvös-alapra ruházta, hogy a kiadás jövedelme a Tanítók Házára fordíttassék. A Tanítók Házában — Budapesten és Kolozsváron — szegénysorsu tanárok és tanítók jó előmenetelű gyermekei nyernek részben ingyenes ellátást főiskolai tanulmányaik alatt. Így e nagybecsű munkák terjesztése egyrészt irodalmi, másrészt hazafias és humanus kötelesség. A nemzet, melyért Eötvös oly rendkívül sokat tett, bizonyára segíteni fogja az ő kezének munkáját, mely halóporában is jólétünkön és haladásunkon munkálkodik. Az új kiadás, melyben vagy négy kötetnyi oly munka lesz, mely eddig napvilágot nem látott, 20 kötetben jelenik meg, félevenkint 5—5 kötet. A 20 kötet ára 40 frt, mely összeg félelvi 10 frtos részletekben is törleszthető. A bizottság kéri a gyűjtőket s azokat, a kik még előfizetni szándékoznak, hogy ivaiket s előfizetéseiket mielőbb juttassák a bizottsághoz (Tanítók Háza, Szentkirályi-utca 47. sz.), mert a nyomtatás már megkezdődik s a Bizottság az előfizetőknek a munkákat szebb kiállításban szándékozik megküldeni, mint a minőben üzleti forgalomba kerülnek.

— Nyilvános nyugtázás. Az 1900-ik évre a sz.-kereszturi vidéki lelkész-kör pénztárába tagdíjat fizettek: Raffaj Domokos, Györfi Ferencz, Gábor Albert, Göncz Károly, Nagy Sándor, Ferenczi Aron, Pap Mózes tanár Sz.-Keresztur, Geréb Zsigmond, Geréb Sándor, Ekárt Andor, Varga Dénes, Bartók Endre, Sándor Aron, Kozma Dimén, Ürmösi Sándor, Boór Lajos; összesen 16 egyén à 2 korona: 32 koronát. Ezen befizetett összegnek 40 %-át a lelkész-kör pénztárosa Gábor Albert martonosi lelkész aa 9 kor. 60 fillérben 1900. évi október hó 14-én beszolgáltatta a központi lelkész-kör pénztárába. Midőn ezt az illetők részére megnyugtatósal közlöm, egyszersmind szívesen kérem föl a még fizetést nem teljesített lelkész aait a tagsági díjak befizetésére ugy ezen, mint a többi egyházkörökre szólólág. — M ó z e s A n d r á s, közp. lelkész-köri pénzt.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Levél a szerkesztőhöz. Szerkesztő ur! A részemre járó Unitárius Közlönyt rendesen megkapom, a melyet mindannyiszor örömmel veszek kezeim közé, miért is fogadja legbensőbb hálás köszönetem kifejezését a nevezett Közlöny megküldéseért. Mert az idő óta vallásszeretetem oly nagy fokra szállt s azon öröm, hogy szabad óráimban az én szeretett vallásom körében levő dolgokról olvashatok, azt toll le nem képes írni. Én, a ki a tokaji kosárfonóiskola növendéke vagyok, e távol idegen nép között megtartom, illetve megismertetem az én szeretett vallásomat, az unitáriust, mert még maig is visszahangzanak lelkemben Adorján Domokos tordai unitárius tanító ur buzdító beszédei, a melyeket a hittani órákon oly nagyon keblünkbe vésett. Kívánom az egy igaz Istentől, hogy meg számos éveken át részesithesse az erkölcsös életre, milyenre engem, valamint unitárius iskolatársaimat részesítette. T o k a j, 1901. évi márczius 9-én. Egy Istent hívó Szilágyi József.

Levél Romániából. Az Unitárius Közlöny januári és februári számait megkaptam és olyan jól esett szívemnek, hogy azt az én iparos pennám leirni képtelen, de a mire képtelen vagyok pennával, majd szájjal és élőszóval fogom megköszönni. Addig is kérem engemet az alapító díjasok közé felvenni 40 kor. előfizetéssel, a mely összeget, mikor, a Mátyás-szobor leleplezésére Kolozsvárra jövő hálás köszönettel megfizetek. Nekem szellemi táplálkozásom a hazai újságok és mint a református egyház gondnokának, a protestáns lap is jár, de mint jó unitárius, a bibliára vagyok támaszkodva, a melynek, ha máskor nem, de minden vasárnap egy órát szentelek és akkor hallom Albert tiszteletes ur aranyos száját a fülemben csengeni Tordán. Unitáriusok nálunk vannak többen, de olyan átmenetiek, például legények, leányok és mesteremberek, ki ma itt

és holnap Borbádon vannak. Megállapodottak nem igen vannak, hanem még tudakozódní fogok és majd beszámolok Kolozsvárt. Maradok hazafiui tisztelettel a megemlékezésért. F o d o r K á r o l y.

Ifjusági dalárdák falun. Schol sincs oly intensiv eredménye az ok-szerűleg művelt zenének és éneknek, mint falun, a hol a közönség nagy része kiváló hanganyaggal rendelkezik, szereti az éneket, tud énekelni, termeli a népdalt. A ki itt vállalkozik a zene- vagy énektanítás szép, de nehéz szerezére, nagy munkát végez. Azért fogják fájlalni a korán elhunyt Györfi Ferencz lel-készt sokan sokáig a Székelyföldön, mert ő a zeneértó tanítóí kart vezette tovább. Különbben a tanítótság a nép között kezd hódítani minden irányban. Erről közelebbről két helyről szereztünk meggyőződést. Korondon Bíró Domokos tanító, a mint tudósítónk értesít, dalárdát szervezett és a templomban, iskolai ünnepélyeken feltűnő szép énekekkel gyönyörködteti a közönséget. Ugyanő szervezett egy zenekart fuvóhangszerral, a mely áll 16 tagból s működik temetéseken és ünnepélyeken. Fáradhatatlan munkásságát elismerés kíséri. — Ujszék helyen Bakó Lázár tanító négy szólamu dalokat énekelt vegyes (fiu és leány) dalkörével a D. F. E. közgyűlésén. Mindenki el volt telve örömmel és gyönyörűséggel. A papleányok mindkét helyen dicséretes példával járnak elől. Isten őket áldja meg. A Keresztur körben a szentábrahámí dalkör Tóth Vilmos vezetése alatt már megállapodott, erős dalkör. — (A szerkesztő kér tudósítást mindenik község dalköréről.)

A kiadóhivatal kéri a t. tagokat és előfizetőket, sziveskedjenek a fi-zetéskor lapjuk szalagját az utalványi szelvényre fölragasztani, vagy a szalag számát megírni.

Két derék székely. Az ujszékelyi gyűlésnek érdekes jeleneje volt, midőn két székely gazda: Gyarmati Lajos és Buzogány Lajos kiléptek a nagy gyűlekezethől és sajátkezőleg beírták nevüket a Dávid Ferencz-Egylet tagjai közé. Lelkes példájuk legyen buzdító a székely testvérek között, a kik aránylag igen csekély számmal csatlakoztak még egyletünkhöz.

A székelyek nagyon szeretik az olvasni valót. Erről feltűnően meg-
győzték az ujszékelyi gyűlést, hol a fiókegylet ingyen osztotta ki Pap Mózes tanár derék felolvasását, a „Vallás és tudomány“-t. Oly mohó vágygyal nyultak a nyomtatvány után, hogy a ki látta, fájó szívvel gondolt arra, miért nem lehet ezeknek ezeréve: szórni minden hónapban a jó olvasmányt.

Az egylet pénztárába f. évi február 20-tól április hó 23-ig rendes tag-sági díjat fizettek: Varga Ödön Zilah, László Áron Lugos, Árkosi Béla Sel-meczványa, Kozma Pál Kolozs 901-re; Barabás Sándor Bölön 97—900-ra; Bedő Dániel Kolozsvár, Simon Péter Tóvis, Zsigmond Ferencz Sinfalva, Zsakó Istvánné Kolozsvár, Székely Mózes N.-Szeben 901 re, Gyarmathy Mózes Orsova 901—902-re, Preisznerne Killyény Eitelka Brassó 99—901-re, Létay Gyula Besztercze 901-re, Fülöp Mózes Kide 900—901-re, Varga Zsigmond Csekefalva 901-re, Nagy Gergely N.-Enyed 900—901-re, Friedmann Adolf Kolozsvár 901-re.

Előfizetői díjat fizettek: Vári Domokos tanuló Sz.-Keresztur, özv. Nagy Józsefné Farkasmező 901-re, Pálffy András Kászón-Altiz 900-ra, Bartalis Sándorné N.-Borosnyó, Patakfalvi Domokos Somogyom, Balogh József Debreczen, Koronki János Sóvárad, Szentannai Sámuel Csákova, Sebess Pál Budapest, Kiss Pál Miklósné Zsibó 901-re.

Alapító-díjaik kiegészítésére 20—20 koronát fizettek: Boncza Miklós Budapest és Mikó Béla N.-Bánya, 20 korona alapítóí díjat fizetett dr. Jankovich Pál Sz.-Keresztur.

A kereszturkőri f. e. pénztárába fizettek: Firtos István Benczéd, Barabás Lajos Sz.-Keresztur, Varga Dénes Siménfalva, Sándor Áron Kadács, Ürmösi Sándor Tarcsafalva 901-re, Máté Lajos F.-Váralja és martonosi D. F.-E. fiók

900-ra, Miklós György Sz.-Mihály 900-ra, Bartók Endre Kede 99—901-re, Tarcsafalvi Izsák Kede 98—901-re, Máté Juliska Enlaka 901-re, Nagy Ferencz Enlaka 97—901-re, Simó Zsuzsa Martonos, Péter Jánosné, Bartók Albert Csekefalva, Gombos Albert Ung-Szentes, Raffaj Domokos, Raffaj Domokosné, Raffaj Irma Ujszékely 901-re, Kádár Lázár Korond 98—901-re.

Felsőfehéreköri f. e. pénztárába fizettek: Bedő Ferencz Fogaras 900—901-re.

Aranyostördaköri f. e. pénztárába fizettek: Szigeti Cs. Sándor, Nagy Balázs, Solymosi Iza Torda, Létay Domokos Sinfalva, gymnasium könyvtára, unitárius egyházközség Torda 901-re.

Udvarhelyköri főkegyelet pénztárába fizettek: Mátyás János, Zsakó János Muzsna, egyházközség, Kiss Jakab, Kiss Jakabné Lipthai Matild, Sándor Gergely, Szathmári Miklós Derz, egyházközség, Gál József Recsenyéd, egyházközség, Bencze Dénes, Bencze Dénesné, Szabó Mózes, Kiss Jenő, Szabó Sándor, Egyed Ferenczné, özv. Dimény Sándorné, Dimén Domokos H.-Szt-Pál, egyházközség, Dombi János, Győrffy István H.-Szt-Márton, Vida Géza, Vida Gézané Lóköd, Kádár Lajos, Nagy Sándor Gyepes, Kovács Imre, Lőrinczy Béla H.-Keményfalva, egyházközség, Sándor Gergely, Kiss Mózes, Gergely Mózes H.-Abásfalva, Deák Lajos, dr. Egyed Balázs, Barabás András, Német Albert Sz.-Udvarhely, egyházközség, Vari Albert, Vida Sándor, Sándor Mózes Kénos, egyházközség, Nagy Gyula H.-Szt.-Péter, egyházközség, Péter Sándor, Péter Sándorné, Máthé Lajos Városfalva 901-re, Máthé Lajosné Városfalva 900-ra, özv. Máthé Sándorné, Bertha József, ifj. Gedő Zsigmond Városfalva 901-re, egyházközség, Ürmösi Károly, Kiss György Jánosfalva, Tibáld József, Tibáld Józsefné, ifj. Deák Mózes H.-Ujtalu, egyházközség, Demeter Dénes, Demeter Dénesné, Kelemen Lajos H.-Karácsonyfalva, egyházközség, Ajtay János, Ajtay Jánosné, Kriza Sándor, Kriza Sándorné, Péterfi Aron, Tary Irén, Hermann Károly H.-Almás, egyházközség, önképzőkör, Kisgyörgy Sándor, Kisgyörgy Sándorné, Kisgyörgy Zsuzsa, Kisgyörgy Bertha, Lőrinczi Bertha, Kiss Tamás, Kiss Vilma, Máté János, Máté Jánosné, Tarcsafalvi Albert, Tarcsafalvi Albertné Vargyas, egyházközség, Pál Ferencz, Pál Ferenczné, Bedő József, Sándor Márton, Benedek Imréné, Simén Bertha, Pollák Ignác Oklánd 901-re, Török József H.-Szt-Pál 900-ra és Barra Lajos kjzó H.-Almás 1899—901-re.

Az egylet perselyébe ajándékoztak: Kővári László Kolozsvár 10 kor., Árkosi Béla Selmezbánya 2 koronát. Fogadják az egylet köszönetét

Számosan vannak még hátralékban nemcsak a jelen, hanem a megelőző évekre is. Kérem sziveskedjenek beküldeni.

Kolozsvárt, 1901. évi április hó 23-án.

Gálfi Lőrincz
pénztárnok.

TARTALOM: Megnyitó beszéd. 122. lap. — Az amerikai unitéris lelkészek. Boros György. 124. l. — Miért lettem unitáriussá. Újvári László. 127. l. — Vallásos regények. Fanghné Gyujtó Izabella. 129. l. — Nők világa: Válasz »Egy városi nőnek.« Ibolyka. 133. l. — Ágnes asszony élete. Mihály Ferencz. 134. l. — Siménfalvi György. —th 137. l. — Székely-Kereszturkői fiók-egylet. ps. 138. l. — Kérdések és feleletek. 139. l. — A Dávid Ferencz Egylet alapszabályai. 141. l. — Jótékonyág és buzgóság. 145. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 148. l. — Egyleti élet és munkásság. 150. l. —

Nyomatott Gámán J. örököse könyvnyomdájában Kolozsvárt.